

ТЕМА 3. СТРУКТУРА ОСОБИСТОСТІ

План:

1. Поняття «структура» і «структура особистості»
2. Сучасні наукові погляди на структуру особистості
3. Психологічна підструктура

ОСОБИСТІТЬ – ЦЕ СКЛАДНА ДИНАМІЧНА **СИСТЕМА**, ВІДКРИТА ДЛЯ ВЗАЄМОДІЇ ІЗ ЗОВНІШНІМ СЕРЕДОВИЩЕМ. ЦЕЙ ПОСТУЛАТ СТОСОВНО РОЗУМІННЯ ОСОБИСТОСТІ ЯК СИСТЕМИ, ПОКЛАДЕНО В ОСНОВУ ОЗНАЧЕНОЇ ТЕМИ «**СТРУКТУРА ОСОБИСТОСТІ**». АЛЕ ПЕРШ НІЖ ДОСЛІДЖУВАТИ СТРУКТУРУ ОСОБИСТОСТІ, ВАРТО РОЗГЛЯНУТИ ЗАГАЛЬНОНАУКОВІ ПОНЯТТЯ «**СИСТЕМА**» І «**СТРУКТУРА**».

СИСТЕМА – ЦЕ ЦІЛІСНА СУКУПНІСТЬ ЕЛЕМЕНТІВ, У ЯКІЙ УСІ ЕЛЕМЕНТИ НАСТІЛЬКИ ТІСНО ПОВ'ЯЗАНІ ОДИН З ОДНИМ, ЩО ВИСТУПАЮТЬ **ЯК ЄДИНЕ ЦІЛЕ.**

ЕЛЕМЕНТ – ЦЕ ЕЛЕМЕНТАРНА (НАЙМЕНША) ЧАСТКА У СКЛАДІ ДАНОГО ЦІЛОГО, ЯКА ВИКОНУЄ У НЬОМУ **ПЕВНУ ФУНКЦІЮ.**

СИСТЕМИ МОЖУТЬ БУТИ ПРОСТИМИ Й СКЛАДНИМИ. СКЛАДНОЮ Є СИСТЕМА, У КОТРІЙ ЕЛЕМЕНТИ САМІ ПО СОБІ РОЗГЛЯДАЮТЬСЯ ЯК СИСТЕМИ. **БУДЬ ЯКА СИСТЕМА Є ЦІЛІСНІСТЬ ЯКА ПРЕДСТАВЛЯЄ СОБОЮ ЄДНІСТЬ ЧАСТИН**

ЕЛЕМЕНТИ В СИСТЕМІ РОЗТАШОВАНІ НЕ ХАОТИЧНО, А ВПОРЯДКОВАНО, ТОБТО СТРУКТУРОВАНО.

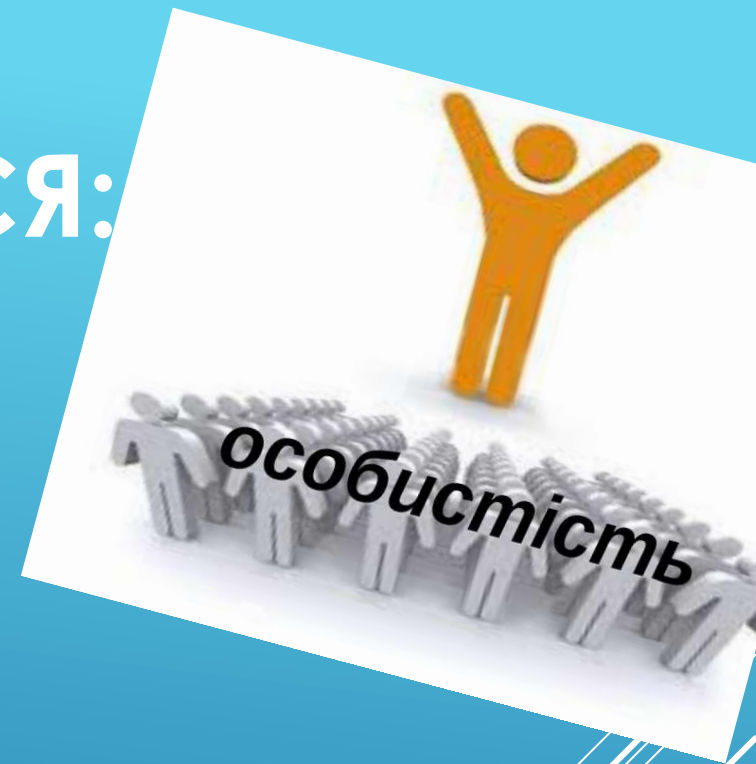
Структура (від лат. structure – **будова, розташування, порядок**) – це сукупність внутрішніх зв'язків, внутрішній устрій об'єкту. Структура відбиває **упорядкованість** внутрішніх і зовнішніх зв'язків об'єкту, що забезпечують його сталість, стабільність, якісну визначеність.

ДОСЛІДЖЕННЯ СТРУКТУРИ ОСОБИСТОСТІ ЗУМОВЛЯЮЄТЬСЯ:

1. Необхідністю з'ясування окремих елементів особистості.
2. Пізнанням зв'язків між найсуттєвішими з них.
3. Розумінням сутності особистості як цілісної системи, яка має нові якісні ознаки.

Саме структура особистості дає змогу краще зрозуміти ступінь прояву тих чи інших властивостей особистості.

ЗГІДНО З ПОГЛЯДАМИ **ТЕОДЮЛЯ РІБО** (1839-1916) СТРУКТУРА ОСОБИСТОСТІ ОХОПЛЮЄ **БАГАТО В ЧОМУ ЗАЛЕЖНІ ВІД БУДОВИ ТІЛА ПРАГНЕННЯ, БАЖАННЯ І ПОЧУТТЯ ЛЮДИНИ.**

НА ДУМКУ ФРАНЦУЗЬКОГО ПСИХОЛОГА **АЛЬФРЕДА БІНЕ** (1857-1911), ГОЛОВНИМИ ЕЛЕМЕНТАМИ СТРУКТУРИ ОСОБИСТОСТІ Є **ПАМ'ЯТЬ І ХАРАКТЕР.**

ЗА КОНЦЕПЦІЄЮ НІМЕЦЬКОГО ФІЛОСОФА, ПСИХОЛОГА, ФІЗІОЛОГА **ВІЛЬГЕЛЬМА ВУНДТА** (1832-1920), ПЕРШИЙ РІВЕНЬ СТРУКТУРИ ОСОБИСТОСТІ СТАНОВЛЯТЬ **ВІДЧУТТЯ**, ДРУГИЙ – **ПОЧУТТЯ ТА ЕМОЦІЇ**, А ТРЕТІЙ – ЗВ'ЯЗОК МІЖ **ВОЛЕЮ ТА УСВІДОМЛЕННЯМ ВЛАСНОГО «Я».**

Американський філософ і психолог **Уільям Джемс** (1842-1910) виділяє **органічний, соціальний і духовний** рівні її структури.

Рівень органічної структури визначає прагнення фізичної (тілесної) частини особистості;
соціальний – діяльність суспільно залежної людини,
а духовний – ступінь розвитку етичних та інтелектуальних устремлінь.

Американський психолог **Гордон Олпорт** (1897-1967) розкриває структуру особистості у термінах системного підходу, звертаючи увагу на її відкритість зовнішньому світу, здатність перетворювати себе і навколишнє середовище завдяки **реалізації планів, проектів і цілей**.

НА ДУМКУ ВІТЧИЗНЯНОГО НАУКОВЦЯ **КОСТЯНТИНА ПЛАТОНОВА**, В СТРУКТУРІ ОСОБИСТОСТІ СЛІД ВИОКРЕМИТИ **ДВА АСПЕКТИ**:

БІОЛОГІЧНИЙ ОБУМОВЛЕНИЙ ПРИРОДОЮ І **СОЦІАЛЬНО** ОБУМОВЛЕНИЙ. А В НИХ ОКРЕМО ВИДІЛЯЄ **ЧОТИРИ РІВНІ**:

- **ПЕРШИЙ (НИЖЧИЙ) РІВЕНЬ** – ТІ РИСИ ОСОБИСТОСТІ, ЯКІ ОБУМОВЛЕНІ БІОЛОГІЧНО: ВІКОВІ, СТАТЕВІ, ОСОБЛИВОСТІ НЕРВОВОЇ СИСТЕМИ, ТЕМПЕРАМЕНТ;

- **ДРУГИЙ РІВЕНЬ** – ПСИХІЧНО ОБУМОВЛЕНИЙ: ПСИХІЧНІ ПРОЦЕСИ І ВЛАСТИВОСТІ (СПРИЙНЯТТЯ, УЯВЛЕННЯ, ПАМ'ЯТЬ, МИСЛЕННЯ, УВАГА, ЗДІБНОСТІ, ЕМОЦІЇ ТОЩО);

- **ТРЕТІЙ РІВЕНЬ** – СОЦІАЛЬНО ОБУМОВЛЕНИЙ: СОЦІАЛЬНИЙ ДОСВІД, ЗНАННЯ І ВМІННЯ, ЗАСВОЄНІ В ПРОЦЕСІ СОЦІАЛЬНОГО ЖИТТЯ, ХАРАКТЕР;

- **ЧЕТВЕРТИЙ (ВИЩИЙ) РІВЕНЬ** – РІВЕНЬ НАПРАВЛЕНОСТІ (ДУХОВНИЙ), ЯКИЙ ВИЗНАЧАЄ СПОСІБ БУТТЯ ОСОБИСТОСТІ. ВІН СКЛАДАЄ ЯДРО ОСОБИСТІСНОГО «Я».

ОСОБИСТОСТІ ЗА К. ПЛАТОНОВИМ

- Перша підструктура– спрямованість особистості: моральні якості, установки, стосунки з іншими.
- Друга – підструктура досвіду (знання, вміння, навички, звички).
- Третя – підструктура форм відображення.
- Четверта підструктура– біологічно зумовлені психічні функції особистості.

Структура особистості

Природно-біологічна підструктура:

1. Конституція тіла
2. Особливості будови мозку
3. Тип нервової системи
4. Задатки
5. Темперамент

Психічна підструктура:

1. Психічні процеси
2. Психічні стани
3. Психічні властивості

Соціальна підструктура:

Особистісні якості, сформовані в процесі спілкування, виконання соціальних ролей та статусів

Духовна підструктура:

1. Самосвідомість
2. Світогляд
3. Ідеї
4. Моральні якості і настанови

З ТОЧКИ ЗОРУ **САМОМЕНЕДЖМЕНТУ** НАЙБІЛЬШ
КОРИСНИМ МОЖЕ БУТИ ТАКЕ РОЗУМІННЯ
СТРУКТУРИ ОСОБИСТОСТІ, В ЯКОМУ ЇЇ
ЕЛЕМЕНТИ МОЖУТЬ **ЕМПІРИЧНО ВИМІРЯТИСЯ**
(ДІАГНОСТУВАТИСЯ).

ЗА ТАКОЇ УМОВИ ОСОБИСТІСТЬ МОЖЕ
ЗМІНЮВАТИ, КОРЕГУВАТИ СВОЇ РИСИ І ЯКОСТІ.